

k další manipulaci (vyplňování, opravování, přenos, uchování, tisk apod.) a na vyžádání inzerovat jejich seznam,

- zpracovat texty v češtině nebo slovenštině (s využitím velkých a malých písmen včetně diakritických znamének, která jsou v případě přenosu transformována do kódových ekvivalentů),

- skládat dokumenty z příspěvků, nebo pořizovat výpisky s potlačením textu některých odstavců.

Systém FORDOK-K má několik verzí umožňujících poskytování dalších služeb, které jsou vázány na technické vybavení výpočetních míst s mikropočítači POTAS-I. Patří k nim výstup do děrné pásky v kódu CCITT, přenos zpráv nebo jejich částí na jiný POTAS-I, zapojený do stejné mikropočítačové sítě a výměna zpráv mezi POTAS-I a převozným počítačem MOMI-3 zprostředkovaná koncovým zařízením pro utajený přenos dat.

Všechny tyto služby, které poskytuje systém FORDOK-K byly prakticky vyzkoušeny při velitelsko-štábním cvičení stálého stavu VA AZ a osvědčily se. Přispívají k vyšší efektivnosti a zrychlení velení. Znamenají další krok vpřed v rozvoji automatizace velení, zejména na taktickém stupni.

Plukovník Ing. Miroslav Nedvěd, CSc.

KE ZVÝŠENÍ ÚROVNĚ BOJOVÉ PŘÍPRAVY VOJSK

V minulých letech byl v naší armádě dáván velký důraz na důslednou intenzifikaci polní přípravy velitelů, štábů a vojsk. Byla uskutečněna řada opatření, která směřují ke zvýšení kvality bojové přípravy. V současné době se sice již tolik nehovoří o intenzifikaci bojové přípravy, ale dále platí požadavek na zvýšení její úrovně. O tom svědčí i úkol, stanovený Rozkazem ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1989–1990, který mj. stanoví: „**Dosáhnout vysoké kvality bojové přípravy a vysoké připravenosti svazků a útvarů při praktické realizaci požadavků obranného charakteru vojenské doktríny ČSSR.**“

Vojenská doktrína členských států Varšavské smlouvy vyžaduje přehodnotit systém přípravy velitelů, štábů a vojsk, aby odpovídala kvalitativním požadavkům dalšího rozvoje ozbrojených sil v současné etapě. Jedním z důležitých ukazatelů dalšího zvyšování bojové pohotovosti vojsk je zdokonalování taktické přípravy vojsk. Podrobíme-li kritickému rozboru současný stav přípravy vojsk, nelze než

objektivně konstatovat, že jsme v rozvoji taktiky před řadou let začali zaostávat a tuto skutečnost konstatuje i sovětský vojenský odborný tisk.

Historie vojenství nás učí, že většina armád se vždy připravovala k příští válce podle zásad minulé války, takže prognóza budoucích operací a bojů zůstávala vždy na úrovni minulé války.

Ve Velké vlastenecké válce velitelský sbor Sovětské armády dovedl využít získaných bojových zkušeností ve své další činnosti, učit se z chyb a hledat nové formy a způsoby boje. V poválečném období bylo využito zkušeností z Velké vlastenecké války, byly přepracovány nové řady a v 50. letech byly dále rozpracovány teoretické otázky vedení bojové činnosti za použití jaderných zbraní. Po jejich zavedení do výzbroje byly uskutečněny zásadní změny ve vojenském umění. Obdobně tomu bylo v 60. a 70. letech při zavedení raketových zbraní do výzbroje armád, kdy došlo k dalšímu kvalitativnímu skoku v rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu.

V současnosti jsme svědky dalšího rozvoje vojenské techniky, zavedení vysoce přesných zbraní s dalekým dosahem, nových prostředků REB, automatizace vedení vojskům a nových zbraňových systémů. Význam nynější etapy rozvoje vojenského umění spočívá i v tom, že na počátku 80. let byla v armádě USA a v armádách západoevropských států přijata zásadně nová koncepce vedení boje. Podle těchto nových názorů je důraz kladen na současné palebné ničení všech prvků bojové sestavy protivníků a na boj s druhými sledy. To vše má velký vliv na rozvoj současné taktiky a vyžaduje nové přístupy k analýze probíhajících změn ve vojenství. K zásadní změně v taktice však u nás nedošlo.

V naší taktice vševojskového boje se dosud ve značné míře projevuje šablona, stereotyp a konzervatismus v teorii i praxi. Na taktických cvičeních je boj převážně veden obdobně jako v závěrečném období Velké vlastenecké války přesto, že vojska dnes disponují moderními a efektivními zbraněmi i bojovou technikou. Dále se podceňuje nepřítel a k jeho bojovým možnostem se objektivně nepřihlíží. Je známo, jak se při cvičeních využívají bojové koeficienty zbraní, svazků a útvarů pro výpočet poměru sil, s nimiž se provádí eskamontáž, aby poměr sil byl pokud možno v náš prospěch. Vždyť stále nemůžeme cvičit vojska podle hesla „vítězství za každou cenu“. Příkladem z Velké vlastenecké války je dostatek. Tenkrát byly prováděny opakované čelní údery, boj v obklíčení byl veden za každou cenu, i když odchod vojsk by byl vzhledem k situaci mnohem účelnější, a tak docházelo k obrovským ztrátám.

To vše nevede k solidní přípravě velitelů i vojsk k boji s aktivním a silným nepřítelem. Ukazuje se, že v taktice nelze řešit nové úkoly starými metodami. V teorii dovedeme charakterizovat průběh budoucích operací a bojů, ale v praktické přípravě postupujeme stále stejně. Nebereme v úvahu reálné palebné možnosti nepřítele, jeho moderních zbraňových systémů, velmi účinné palebné možnosti dělostřelectva a letectva, především vojskového, pravděpodobnou činnost diver-

zně průzkumných jednotek, které mohou podstatně narušit náš tyl, systém velení a spojení apod., možnosti průzkumu, nové způsoby minování na dálku palebné možnosti tanků a dělostřelectva apod. Zejména silná protitanková obrana nepřítele, která může zabránit našemu útoku, a způsobit vyřazení celých tankových svazků, což je dosud velmi podceňováno.

Někteří vyšší důstojníci ve velení vojskům spoléhají na určitou nedotknutelnost, když neberou v úvahu možnosti nepřátelského REB, které může dočasným zarušením našich spojovacích sítí podstatně oslabit náš systém velení.

Při taktických cvičeních jsou vytvářeny zjednodušené pozemní a vzdušné situace a pokud se rozehrávají palebné údery na nepřítele, tak jsou zpravidla velmi účinné a naopak údery nepřítele na naše vojska nemají žádný vliv a svazky, útvary a jednotky jsou po celou dobu boje „nesmrtelné“. V dynamice boje je vžitý schematicismus a postup vojsk se rozehrává lineárně od čáry k čáře, provádějí se čelní údery, rozehrávají se dlouhé přestávky v bojové činnosti obou stran.

Měli bychom se oprostit od dlouholetých šablon v provádění taktických cvičení, jejichž průběh nabyl charakteru určitých stereotypů, vycházejících ze zkušeností na sklonku 2. světové války. Rozdíl je pouze v tom, že vojska jsou sice vyzbrojena moderními typy zbraní, ale moderní tanky postupují stejně, jako kdysi T-34, kdy pěchota postupovala za tanky a dnes to jsou motostřelecké jednotky, za nimiž sice jedou moderní BVP a OT, ale motostřelci bojují po sesednutí obdobně, jako dříve.

Zavedení obrněných transportérů k vojskům nám dělalo kdysi značné problémy a zpočátku jsme si nevěděli rady, co s nimi. Byla to obdobná situace jako při začlenění těžkých kulometů za 1. světové války. Vždyť vzpomeňme si na názory některých funkcionářů, zda obrněné transportéry mají sloužit jen k dopravě vojsk nebo i k vedení boje. To je jeden z příkladů, kdy se projevoval značný konzervatismus v myšlení lidí.

Dosavadní poznatky z prováděných cvičení svědčí o tom, že převážná většina taktických cvičení neučí účastníky dostatečné smělosti při realizaci originálního manévru, ale vychází z dlouholeté rutiny a šablony. Potvrzuje se, že častá ukázková cvičení vedou k šabloně u podřízených stupňů a projevuje se malá snaha o tvůrčí rozpracování nových způsobů bojové činnosti, jakou jsme viděli v padesátých letech při rozpracování nových zásad vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní. Tenkrát se cvičení zúčastňovali výzkumní pracovníci, byla organizována zkušební cvičení a byly hledány nové formy a způsoby boje.

Hybnou silou rozvoje teorie je praxe. V žádném případě však nemůže zaostávat rozvoj vojenské teorie za obecným vývojem událostí. Jejím úkolem je zkoumat a hledat nové cesty pro praxi vojsk. Vojenská věda se nyní rozvíjí velmi intenzivně, což umožňuje tvůrčí rozmach v teorii taktiky i v praktickém výcviku vojsk. Zde je nutné hledat nové způsoby přípravy a vedení boje, které by odpovídaly dosažené úrovni rozvoje prostředků ozbrojeného zápasu.

V Sovětské armádě se nyní zdůrazňuje, že je zapotřebí obrodit a vzkřísit taktiku jako umění vedení boje. K tomu se doporučuje maximálně přiblížit výcvik požadavkům boje, vytvářet na cvičeních takové situace, které ukáží obraz skutečného boje a jeho složitost bude vyžadovat od cvičících, aby prokazovali stejné kvality, jako ve skutečném boji.

V bojové přípravě bude nezbytné usilovat o přechod na její vyšší kvalitu v souladu s požadavky vojenské doktríny a nových názorů na vedení soudobého boje i v souladu se zaváděnými novými typy bojové techniky.

Ukazuje se, že předvídaní charakteru budoucího boje bylo vždy nejtěžším úkolem taktiky a v tomto směru docházelo k vážným chybám. Na jedné straně se některé armády připravovaly k „minulým válkám“ a nebo byla přeceňována zkušenost „malých válek“ a z nich byly vyvozovány jednostranné nesprávné závěry, nebo nebyl plně doceněn vliv nových zbraní na taktiku, popřípadě byl buď podceňen nebo naopak přeceňován nepřítel, jeho bojové možnosti i vlastní vojsko.

V současnosti je taková situace, s jakou jsme se dosud nesetkali. Doposud ještě nikdy neprobíhala tak dynamicky modernizace technického vybavení vojsk, nevznikalo tolik nepředvídaných okolností, ovlivňujících charakter bojové činnosti, jako nyní. Úkolem teoretiků v taktice není pouze sledovat zdokonalování výzbroje a rozpracovávat způsoby boje a ochrany proti bojovým prostředkům nepřítele, ale současně rozpracovávat perspektivu a zkoumat tendence rozvoje boje, studovat všechny vlivy, působící na jeho charakter s přihlédnutím k rychlému vědeckotechnickému rozvoji. Ke zvýšení efektivnosti bojové přípravy se klade v současnosti velké úsilí především na přípravu nižších stupňů, zejména praporu, roty. Domnívám se, že to je správná cesta, když si uvědomím, že jsme vždy uznávali, že základní taktickou jednotkou je prapor, ale jeho příprava k boji byla opomíjena.

Při rozpracování nových zásad vedení bojové činnosti za použití jaderných zbraní byly v obraně zvětšeny šířky pásem a úseků i hloubky bojových sestav svazků a útvarů. To vedlo k celkovému zředění sil a prostředků, ke zmenšení hustoty a v důsledku toho i ke snížení jejich obranyschopnosti a poklesu úpornosti v obraně. Předpokládalo se kompenzovat tuto skutečnost použitím jaderných zbraní k odvetným úderům na útočícího nepřítele. V současné době jsme tyto normy v podstatě přejali i pro vedení bojové činnosti bez jaderných zbraní a je otázka, zda při vedení obranného boje budou vojska v těchto šířkách úseků a pásem vůbec schopna odolávat silnému útočníkovi.

Při řešení otázek vedení obranného boje bychom neměli zapomínat na možnost nepřítele ničit nám současně celou obrannou sestavu, kdy nepřítel bude mít snahu rozdělit naše vojska nejen po směrech, ale i do hloubky. To vyžaduje od velitelů a štábů hledat nové způsoby vedení boje, abychom si zachovali životaschopnost našich vojsk, zvýšili jejich protipalebnou, protivýsadkovou a protitankovou odolnost na všech stupních.

Před zahájením útoku se nepřítel bude snažit silnými palebnými údery ničit naše opěrné body, takže vojska v obraně budou mít značné ztráty ještě do zahájení útoku. V minulé válce byla vojska v tomto období vyváděna do odolných úkrytů a po skončení nepřátelských dělostřeleckých a leteckých úderů opět zaujímalasvá palebná postavení. Tuto činnost prakticky při cvičeních vůbec necvičujeme a ve skutečném boji by mohlo dojít k vysokým ztrátám vlastních vojsk. Na cvičeních jsou dále zjednodušovány otázky organizace paleb, ženíjního budování a zřizování zátarasů, obrana je budována šablonovitě a lineárně.

Dále bude účelné s každou rotou a praporem prakticky procvičit ženíjní budování opěrného bodu roty a praporemního rajónu obrany. Nelze připustit, aby na této úrovni byly procvičovány otázky obrany v předem vybudovaných vzorových opěrných bodech a rajónech. Vojska mohou tyto úkoly zvládnout jedině tenkrát, budou-li prakticky budovat jednotlivá zařízení a procvičovat jednotlivé prvky vedení bojové činnosti. Je pochopitelné, že v praxi to může vyvolat značné problémy vzhledem k omezeným možnostem ve VVP, ale v opačném případě tyto úkoly nebudou dostatečně zvládnuty.

Důležité je cvičit vedení kruhové obrany s využitím tanků a bojových vozidel pěchoty v obraně využívaných jako opěrných palebných bodů. Podle zkušeností je účelné umísťovat tanky v obraně ve vzdálenosti 500–600 m jeden od druhého, což umožní plně využít jeho palebných možností. Při organizaci obrany je nutné, podle mého názoru, přehodnotit i význam protiztečí, na které jsme doposud kladli velký důraz a v nich jsme viděli aktivnost obrany. Tyto protizteče byly zpravidla prováděny bez ohledu na konkrétní situaci, což mohlo vést k velkým ztrátám. Zkušenosti z Velké vlastenecké války potvrzují časté provádění neúčelných a zbytečných protiztečí. Místo nich bude účelné více procvičovat vedení obranné bojové činnosti z místa i odchod vojsk, který byl dosud velmi opomíjen. K zabezpečení manévru bude vhodné intenzivněji procvičovat přesuny vojsk. Současná situace sice povede k opačným tendencím, požadujícím úsporu pohonných hmot, avšak jen praktická příprava vojsk k přesunům může zabezpečit jejich vysokou mobilitu a schopnost vést úspěšnou bojovou činnost.

V útoku neodpovídají některé způsoby boje soudobým požadavkům. Málo se snažíme hledat nové formy, které by vedly k minimálním ztrátám ve skutečném boji. Tak např. při taktických cvičeních s bojovou střelbou se provádí útok v podstatě stejným způsobem, jak tomu bylo za 2. světové války. Za útočícími tanky, které postupují ve vzdálenosti 150 až 200 m od dělostřeleckých výbuchů v rámci palebného valu nebo postupného soustředění palby mohou tanky dosahovat rychlosti postupu 4 až 5 km.h⁻¹, aby jim stačily motostřelecké jednotky, útočící pěšky. Za nimi přesně podle zásad od skrytu ke skrytu jedou OT a BVP a další zbraně PVO, dělostřelectvo atd. Při takové formě útoku by se nepříteli podařilo zničit maximální množství našich tanků a dalších zbraní i osob.

Máme-li ve výzbroji OT a BVP, neměli bychom je využívat v boji pouze jako

dopravní prostředky, jak se při jejich zavedení někteří odpovědní funkcionáři tenkrát snažili prosazovat, ale tyto obrněné prostředky by měly chránit motostřelce a těsně za tanky útočit spolu s nimi. Tím by se podstatně zvýšila hustota obrněných vozidel na bojišti a **bylo by možné útočit mnohem vyšším tempem, než při pěšky postupující motopěchotě!** Vždyť tanky se někdy doslova plazí na bojišti a vůbec není využito jejich rychlosti a úderné síly.

Na operačním stupni však naopak kalkulujeme při plánování útočné činnosti se značně vysokými tempy našich vojsk a málo zvažujeme konkrétní možnosti nepřítele při vedení obranného boje a málo přihlížíme k velkým počtům jeho protitankových prostředků. Nasycenost protitankové obrany nepřítele se v posledním desetiletí zvýšila 2 až 3krát, takže musíme počítat s hustotou 70 až 80 protitankových prostředků na 1 km fronty v taktické hloubce nepřátelské obrany. A to nepočítáme moderní systémy, s nimiž sice na operačních cvičeních uvažujeme, ale při provádění taktických cvičení jsme doposud v činnosti našich vojsk nevyvodili žádné důsledky.

Ještě jednu poznámku k provádění taktických cvičení. Často je v této souvislosti zdůrazňován požadavek, že je nutné výcvik vojsk v maximální možné míře přiblížit skutečným bojovým podmínkám. Domníváme se, že je to teoretický správný požadavek, avšak v praxi jen velmi těžko realizovatelný. Zpravidla se to projevuje v množství imitací výbuchů a v širokém používání dýmů a ohňů, ale to je vše. Vždyť při cvičeních nelze dosáhnout reálně imitace dělostřeleckých a leteckých nepřátelských úderů a paleb, zaminování terénů apod. Bylo by velmi potřebné v širším rozsahu používat imitátorů paleb nepřítele, aby byl získán určitý obraz o jeho možnostech ničit naše vojska a získat přehled o počtu vyřazených osob a zbraní i bojové techniky.

Na zvýšení kvality bojové přípravy má proto velký vliv **učební a výcviková základna**, bez které nelze provádět kvalitní výcvik, nelze snížit potřebu pohonných hmot a opotřebení bojové techniky.

Při výstavbě učební a výcvikové základny bychom neměli opomíjet využívání moderních trenažérů, simulátorů a dalších prostředků, které umožní imitovat bojovou situaci. Vždyť v souladu se zaváděním a zdokonalováním výzbroje a bojové techniky zaujímá ve vojenských přípravách ozbrojených sil USA důležité místo vývoj a zavádění moderních učebních a výcvikových komplexů. Je to důsledek vzrůstající složitosti zbraňových systémů, jejich vysokých provozních nákladů a značně komplikovaných a nákladných procesů přípravy obsluh.

Základním předpokladem radikálního zkvalitnění a zefektivnění bojové přípravy se jeví nutnost zvýšení **úlohy velitelů** všech stupňů při organizaci výcviku. **Příprava velitelů jednotek a útvarů a jejich štábů musí odpovídat požadavkům, kladeným na efektivnější provádění bojové přípravy vojsk. V tomto směru je třeba přijmout rázná opatření ke zvýšení úrovně přípravy orgánů velení, na kterých závisí vedení úspěšné bojové činnosti.**

V přípravě velitelů bychom měli klást mnohem větší důraz na tvůrčí myšlení a přípravu rychlých a zdůvodněných rozhodnutí. Mnohem více času by se mělo vyčlenit na praktickou přípravu velitelů i vojsk, avšak k tomu je nutné vytvořit podmínky a nepožadovat od velitelů jednotek a útvarů, aby plnili řadu dalších úkolů, které je zbytečně odpoutávají od hlavních úkolů.

Zkušenosti potvrzují, že je nezbytné především zvýšit metodickou úroveň a praktické návyky velitelů čet, rot, praporů a pluků, kteří jsou bezprostředními organizátory činnosti podřízených jednotek a na nich spočívá hlavní těžiště i odpovědnost za boj vojsk. Jejich přípravu bude vhodné provádět aktivnějšími formami a metodami, jako jsou velitelsko-štábní návčiky, válečné hry, letučky, skupinová zaměstnání v terénu, návčiky na místech velení s pojítky. Při všech formách musí mít hlavní úlohu taktická příprava jako základ polního výcviku.

V rámci skutečného rozvoje iniciativy a samostatnosti velitelů by bylo účelné zvážit, zda je nezbytné ve výcvikových dokumentech a programech bojové přípravy určovat přesné počty různých zaměstnání, cvičení a dalších opatření, která musí být uskutečněna v daném výcvikovém roce. Tento návrh jsem předkládal již před více jak 20 lety na základě osobní zkušenosti z práce u svazku. Vždyť přesné určování počtu cvičení různého druhu bez ohledu na skutečnou úroveň připravenosti vojsk z centra připomíná direktivní systém řízení v národním hospodářství. Bylo by vhodné ponechat na rozhodnutí velitelů, kolik daných zaměstnání je třeba provést na určitém stupni s každou rotou, praporem či plukem na základě konkrétní analýzy stupně vycvičenosti a znalosti skutečného stavu připravenosti vojsk. Bylo by účelné v centrálních výcvikových dokumentech určovat jen cíle, kterých je třeba v daném výcvikovém roce dosáhnout a ponechat na samostatném rozhodnutí příslušných velitelů, jak tyto cíle splní.

Při přepracování programů bojové přípravy bychom konečně mohli upustit od současné dlouhodobé praxe „opisování“ programů od spojeneckých armád. Chápu, že tato praxe byla snazší a bez problémů bylo možné programy schvalovat. Mnohem těžší by pochopitelně bylo zpracovat programy bojové přípravy na naše podmínky pro naše vojska s přihlédnutím ke konkrétnímu stupni všeobecné přípravy našich branců, k úrovni jejich všeobecných a technických znalostí, k individuálním schopnostem zvládnout dané úkoly, k naší mentalitě a ke konkrétním podmínkám naší armády.

Chci zdůraznit, že charakter války vyžaduje ve vojenské teorii přehodnotit náznaky na vedení možné příští bojové činnosti, jejich formy a způsoby, které se mění v důsledku zavádění nové bojové techniky v souladu s požadavky vojenské doktríny. Především je nezbytné zvýšit kvalitu bojové přípravy jako základu polní přípravy vojsk a taktiku chápat jako umění vést boj.

Pro bojovou přípravu by měla skutečně platit zásada, že vojska je třeba cvičit k tomu, co budou potřebovat v boji. Toto je sice stará pravda, častokrát zdůrazňovaná a připomínaná, avšak v praxi často opomíjená. Taktická příprava, tvořící zá-